

Poruchy čichu u COVID-19 - doporučení pro lékaře

Vážená paní doktorko, vážený pane doktore,

jedním ze základních příznaků onemocnění COVID-19 je porucha čichu a chuti. Dovolujeme si Vám podat základní informace, které mají sloužit jako návod k diagnostice a léčbě poruch čichu v období pandemie COVID-19. Současně Vás chceme informovat o probíhajícím projektu s názvem: Dotazník a vyšetření čichu v době epidemie COVID-19 s využitím telemedicíny.

1. Základní informace o poruše čichu a chuti

- a. Porucha čichu je u nemocných (COVID-19) velmi častá (přibližně 60% osob udává poruchu čichu). Velmi často se objevují i parosmie (změněné vnímání pachových látek). Závažná porucha čichu (anosmie) byla zjištěna asi u pětiny nemocných se zhoršeným čichem. Poruchy čichu v důsledku onemocnění COVID 19 řadíme do povirových poruch čichu.
- b. Anamnesticky udaná porucha čichu a chuti nemusí odpovídat skutečné funkci těchto smyslů, doporučuje se proto poruchy objektivizovat. Vhodné je použití Testu parfémovaných fixů, který je levný, dostupný a pacienti si vyšetření mohou provést i sami.

2. Diagnostika poruch čichu

- a. Anamnéza je velmi důležitá, typicky vzniká porucha čichu v průběhu onemocnění COVID-19 s dalšími symptomy nebo může být jediným příznakem nemoci. Důležitý je dotaz na změněné vnímání pachových látek (parosmie), nebo vnímání zápachu bez přítomnosti pachové látky v prostředí (fantosmie). Obojí se u povirových poruch vyskytuje. Typicky je porucha čichu oboustranná. Pokud pacient udává jednostrannou poruchu čichu, musí být vždy pečlivě vyšetřena ORL specialistou. Porucha chuti, kterou pacienti udávají, může souviset s tzv. retronazální poruchou čichu (pacient necítí pach konzumované stravy). Proto tvrdí, že mu jídlo nechutná. Důležitý je dotaz, zda pacient cítí slanou, sladkou, hořkou a kyselou, tedy cílený dotaz na chuťové vjemy.
- b. Objektivní vyšetření ORL lékařem není nutné v průběhu akutních symptomů, lze ho doporučit s odstupem asi 4 týdnů po prodělané nemoci. Při přetrvávání poruchy čichu je nutné vyšetřit endoskopicky dutinu nosní a vyloučit tak jinou příčinu (např. chronickou rinosinuitidu s polypy).
- c. Laboratorní vyšetření není nutné. Pokud se dostaví pacient s poruchou čichu bez anamnézy virového onemocnění, lze indikovat odběry (venózní krev) na protilátky proti SARS CoV-2 (IgM, IgG a IgA).
- d. Zobrazovací vyšetření u typického průběhu onemocnění (tedy další projevy virózy, spontánní úprava poruchy čichu) není nutné. Pokud není příčina poruchy čichu zřejmá, je indikováno vyšetření magnetickou rezonancí (k vyloučení patologie VDN a intrakrania).

3. Léčba poruch čichu

- a. Spontánní úprava se uvádí v 83-90% případů.
- b. Čichový trénink je jedinou léčebnou metodou s prokázáním efektem u povirových poruch čichu. Doporučuje se každé ráno a večer čichat ke čtyřem vůním (růže, eukalypt, hřebíček a citrón) po dobu alespoň 5 minut. Ideální je každodenní zápis o

stavu čichu do diáře pacientem. Efekt čichové tréninku se nedostavuje okamžitě, doporučeno je trénink provádět 32 týdnů. Látky lze v průběhu měnit.

- c. Kortikosteroidy systémově podávané, např. Prednison 20mg tbl 2-1-0 (2dny), 2-0-0 (2dny), 1-1/2-0 (2dny), 1-0-0 (2dny), 1/2-0-0 (2dny), lze indikovat při přetrvávání poruch čichu po odeznění ostatních symptomů (s odstupem asi 4 týdnů) a je nutno zvážit veškerá rizika léčby. Efekt je sporný. U lokálně podávaných (intranazálních) steroidů účinek na čich u povirových poruch prokázán nebyl. Bez prokázaného efektu jsou i další léčiva (alfa lipoová kyselina, vitamín A, lokálně podávaný citrát sodný).

4. Opatření u pacientů s poruchou čichu

- a. Detektory kouře jsou doporučeny u pacientů s těžkou poruchou čichu pro riziko vzniku požáru.
- b. Kontrola expirace potravin a vizuální kontrola stravy je u pacientů s poruchou čichu nutná jako prevence konzumace zkaženého jídla.

5. Projekt: Dotazník a vyšetření čichu v době epidemie COVID-19 s využitím telemedicíny

- a. Jaký je cíl projektu? Porucha čichu je jedním ze základních příznaků onemocnění COVID-19. Doposud není přesně objasněno, jak častá porucha čichu je, jak je závažná, u jaké části pacientů se zcela upraví a jaká léčba je skutečně efektivní. Na tyto otázky se snaží náš projekt odpovědět.
- b. Jaký je postup? Každému pacientovi s onemocněním COVID, který zažádá o účast ve studii, je zaslán Test parfémovaných fixů k objektivizaci poruch čichu (levný a dostupný test vytvořený v České republice). Pacient si čich vyšetří a zašle výsledek elektronickou formou. S odstupem 3-6 měsíců je pak plánováno kontrolní vyšetření.
- c. Proč veřejná sbírka? Testy k vyšetření čichu jsou pacientovi zasílány zdarma. Již nyní se do projektu přihlásilo více než tisíc osob a proto byla vyhlášena veřejná sbírka na podporu projektu.
- d. K čemu budou finance sloužit? Finance budou sloužit k nákupu testů na vyšetření čichu (Test parfémovaných fixů vyvinutý v České republice), distribuci testů a zpracování výsledků z vyšetření.

Bližší informace k poruše čichu a projektu vyšetření čichu v době epidemie COVID-19 naleznete na stránkách www.cich.info

S pozdravem,

Jan Vodička, Jan Plzák, David Kalfeřt

Česká společnost otorinolaryngologie a chirurgie hlavy a krku ČLS JEP

23.11.2020